

„A világűr-költői kaland”

BESZÉLGETÉS GEORGE LUCAS-SZAL

Az 1977-es év, de talán az utóbbi esztendőök legnagyobb amerikai filmsikere volt George Lucas *Csillagok háborúja* című szuperprodukciója, amely különös keveréke a kozmikus science-fiction filmeknek és a romantikus mesedramaturgiának. A különböző bolygókon játszódó történetben emberek, robotgépek, magas műszaki képzettségű majomemberek és egyéb, fantasztikus élőlények szerepelnek. A *Csillagok háborúját* idén számos Oscar-díjjal tüntették ki, George Lucas — aki az *American Graffiti* című filmjével tette ismertté nevét — interjút adott a francia L'Express folyóirat munkatársának; az alábbiakban ebből a beszélgetésből közlünk részleteket.

— *Mióta szenvedélye Önnek a science-fiction?*

— Mindig szerettem a science-fiction képregényeket; Flash Gordont például. Gyerekkoromban elképzelttem ezeknek a kalandoknak a hőseit, akik még rendkívülibbek voltak, mint a füzetekben levők.

— *Akkor tehát jobban szerette az olvasást, mint a mozit?*

— Abban az időben a mozi mint művészet, nem érdekelt. A filmben

csak szórakozást, felejtést kerestem. Azonosultam John Wayne-nel, vagy Errol Flynnel. Mivel vézna gyerek voltam, a természet tett rám mély benyomást.

— *Hol töltötte a gyermekkorát?*

— Apámnak bazárja volt Modestóban, Kaliforniában. Pénzgondjaink nem voltak. Verekedtem, mint a többi korombeli fiú, félénk voltam és mindenért elpirultam. A lányok érdekeltek. De arról is álmodoztam akkor, hogy autóversenyen egy Ferrarit vezetek majd. Érettségim előtt két nappal autóbaleset ért és három hónapig kórházban voltam.

— *Azt hinné az ember, hogy ez az American Graffiti forgatókönyve.*

— Az bizony. Az utcákon ténferegni céltalanul, feszíteni a lányok előtt, megpróbálva megcsókolni őket a homályosabb sarkokban, egyszerre boldognak és boldogtalannak lenni, félni a jövőtől — ez mind az ifjúság.

— *Az American Graffiti sikerében mi lepte meg a legjobban?*

— A rajongóktól kapott levelek. 16—20 éves fiúk és lányok közölték velem, mennyire mélyen érintette őket ez a film, sőt, még át is alakította őket. Mielőtt beiratkoztam volna az egyetem filmművészeti szakára, szociológiát és antropológiát tanultam. Megértettem, hogy divatba hoztam megint az egyszerű szórakozásokat, az élet kis semmiségeit, melyek azonban mindig többet érnek, mint ha az ember elhülyülten fekszik és hasist szív. Ezeknek a leveleknek nyomán elhatároztam, hogy csinálok egy filmet a gyerekeknek. Ez lett a *Csillagok háborúja*.

— *De miért választotta éppen a science-fictiont?*

— Ma a kalózfilmek, a westernek, a tündérmesék már kimentek a divatból. Én rehabilitálni akartam azt a fantasztikus műfajt, amit a fiatalok nem ismernek, de amelytől el volt ragadtatva a náluk idősebb nemzedék. De amellett arra is gondolok, hogy tudatosan vezessem őket a kaland, vagyis a világűr fölfedezése felé.

— A Csillagok háborúja ezekkel a szavakkal kezdődik: „Egyszer, réges-régen, egy a messze-távoli galaxisban...” Ez a hasonlóság a tündérmesékkel természetesen szándékolt...

— A kezdettől fogva igyekeztem elhatárolni magam a klasszikus sciencfictiontól, mely műfaj legnagyobb alkotása a 2001—Ürodüsszeia. Nem akartam magam kitenni a szakértők bírálatának. Ilyesféléknek például: „A világűrben nincs is hang”, vagy: „Miért nem viselnek az Ön hősei szkafandert?” és így tovább. Tehát a múltbeli jövőt részesítettem előnyben a jövőbeli jövővel szemben. Céлом az volt, hogy olyan mesét alkossak, amiben sok a fikció, de kevés a tudomány.

— És hogyan születtek az Ön furcsa nevű szereplői?

— A „Wookiee” szó például az American Graffiti egyik szereplőjétől, Terry McGovern-től származik. Sétaautózáson voltunk és ő egyszer csak megjegyezte: „Azt hiszem, hogy most elütöttünk egy Wookiee-t” Erre én kérdeztem tőle, hogy mi az a Wookiee? Azt válaszolta nekem: „Nem tudom; most találtam ki a szót”. Én aztán kölcsönvettem tőle.

— De miért éppen egy majomembert tüntetett ki ezzel a névvel?

— Ez az antropológus oldalam. Kezdetben a Wookiee szó egy égitestet jelölt. Azután ennek a kis planétának a lakóit neveztem így. Végül, amikor az őserdőben forgattam, a Wookiee egész természetesen átalakult majomemberré. Ami a Jawa-kat illeti, erre az ihletet az első filmből vettem, a THX 1138-ból; ebben a filmben kicsi élőlényeket képzeltem el, akik kagylóban élnek.

— A Csillagok háborújában a hang ugyanolyan fontos, mint a kép...

— Mielőtt a forgatást elkezdtem volna, szerződöttem egy szakembert, Benn Burt-öt. Két évig dolgozott. Azt akartam, hogy minden hangot egyéniesítsünk. A robbanások zajját, a lézerkardokét és — természetesen — a kis robotok nyelvét. Bip, bip — ezt könnyű megcsinálni. Én azt akartam, hogy Artoo-Detoo-nak a kis robotembernek igazi hang-egyénisége legyen. Hallgattam Ben próbálkozásait. Azt mondtam neki: tégy hozzá

egy kicsit több érzékenységet, egy kiskanálnyi szomorúságot és egy leheletnyi dühöt. És Ben újabb kísérletekbe kezdett. Az eredmény körülbelül olyan, mint egy nyomógombos telefon zöreje.

— És honnan jön a wookiee nyelv?

— Ez egy medve dörmögése, amihez egy elektronikus ordinátor hozzákeveri egy rozsmár morgását. Ben Burt gyorsítva fölvevett afrikai nyelvjárásokat használt a Jawa-k beszédéhez. Greedo, a bandita, aki pénzt követel Han Solótól a kocsmában, Burt jóvoltából egy berkeley-i egyetem hallgató hangja, aki tizenöt nyelven tud. Mindegyik nyelvből kivett egy-egy szót, így sikerült egy valóban meglepő keveréknyelvet előállítani.

— És a zene?

— A 110 percnyi vetítési idő alatt 90 perc zenekíséret van. Először Liszt- és Dvorák-részleteket akartam. John Williams, aki a Cápá zeneszerzője is volt, teljesen új zenét akart a filmhez készíteni. Minden szereplőnek megvan a zenei motívuma, ami rögtön megszólal, amint a szereplő megjelenik. Ahogy a Péter és a farkas-ban.

— A Csillagok háborúja igazi hőse a két robot. Szándékosan sikerült ez így?

— Igen. Ők képviselik a kozmikus elemet ebben a kalandfilmben. Olyan kettőst alkotnak, mint Laurel és

Hardy. Ez azt bizonyítja, hogy a robotok éppen olyan emberinek látszhatnak, mint az emberek.

— *Hogyan írta meg, és hogyan valósította meg a végső ütközetet?*

— Hogy elképzelésem megmagyarázzam John Dystrának, aki a speciális effektusok szakembere volt, csináltam egy húszperces filmet, amibe összeszedtem negyven háborús film részleteit. Azután a Spitfireket űrhajókkal, a géppuskákat rakétakilövővel helyettesítettük, és így tovább. Ugyanakkor viszont a pilóták közötti párbeszéd jellege ugyanolyan maradt. A végleges montázs nem volt könnyű. Feleségem, Marcia nyolc hétig dolgozott, hogy ezt a tízperces csatát összeállítsa.

— *Az ön hercegnője leginkább egy háború előtti postáskisasszonyhoz hasonlít, két hőse pedig közhelyekben beszél. Miért?*

— Alakjaim a harmincas évek képregényeinek hősei. Külsőjük és nyelvezetük egyaránt idejétmúlt. A robotok — ezzel szemben — modernek. Azt gondolom, hogy ez megadja a film báját és romantikus dimenzióját.

— *Ön tehát romantikus?*

— A barátaim azt hiszik, hogy nem vagyok az. Sokáig készítettem elvont, avantgarde filmeket. Egy napon a legjobb barátom, Francis Ford Coppola (*A keresztapa* rendezője) rámparancsolt, hogy most már mutassam meg az igazi természetemet: „Hagyd már abba, hogy örökösen a kiábrándultat játszod. Próbáld meg szívvel írni”. Erre volt válaszom az *American Graffiti*.

— *De azért sajnálja az absztrakt filmeket...*

— Való igaz. A szuperprodukciók már nem érdekelnek. Több, mint két évig tábornoka voltam egy 900 emberből álló csapatnak; ez nem volt könnyű. Újra szeretném elkezdeni a kis létszámú filmeket, a kísérleti rövidfilmeket. Most éppen Coppolával az *Apokalipszis, most* című film összeállításán dolgozunk, ez a vietnami háborúról szól, Marlon Brando szerepel benne. Lehet, hogy még megcsinálom a *Csillagok háborúja* második részét is, de a rendezője nem én leszek, az biztos.

— *Ön jó barátja Coppolának. Felesége Martin Scorsese-val dolgozik*

Képeink: jelenetek a Csillagok háborúja című filmből

(A taxisofőr); Steven Spielberg (Cápa) is a barátja. Egyikük sincs még negyven esztendő. Úgy gondolja, hogy egy külön csoportot alkotnak?

— A nálunk idősebbektől eltérően mi az egyetemen tanultuk a filmkészítést. Vagyis a szokásos ösvényektől kissé távolabb járunk. Én Coppolával San Franciscóban lakom, Scorsese jobban szereti New Yorkot, Spielberg pedig Los Angelesben él, de igen gyakran eljön meglátogatni bennünket. Mind a négyen bolondjai vagyunk a mozinak, kultúránk és hátterünk a Lumière testvérekkel kezdődik. Tiszteljük egymás munkáját és rendszeres időközönként táncszokunk.

— Kicszerélik a gondolataikat...

— Nem csak azt, hanem a filmjeink bevételét is. Minthogy mindegyikünknek voltak nagy kereskedelmi sikereink, ezek nem is lebecsülendő ajándékok.

— És mit csinál a pénzével?

— Vettem egy százéves házat San Franciscóban, a Saint Anselmo negyedben. Lassanként rendezzük be és ez nagy mulatság. Aztán van egy régi kocsim. Marcia és én ugyanolyan jeantst hordunk és ugyanolyan pulóvert. Én jobban szeretem a hamburgert, mint a francia konyhát. Tehát egyszerű ízlésem van. A

pénzem majd jó lesz arra, hogy a mások filmjei abból készülhessenek.

— Valóban nem akarja a Csillagok háborúja folytatását megrendezni?

— Nem. A céloimat elértem; megmutattam a fiataloknak, hogy a világyűr földérítése nem csak tudományos kaland, hanem érzelmi és költői kaland is. Ha egy napon egy asztronauta kiszáll a Marson és azt mondja: „Azért csináltam, mert reméltem, hogy találok egy Wookiee-t” — akkor nagyon boldog leszek.

Fordította: MATOS LAJOS